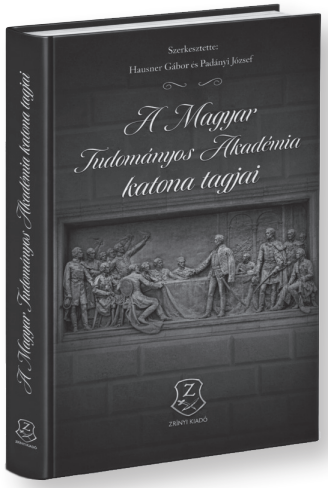
Szakály Sándor:

TUDÓS KATONÁK MINIPORTRÉI

A SZERZŐRŐL:
Dr. Szakály Sándor (DSc) hadtörténész, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatója, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karának kutató-professzora (ORCID: 0000-0001-8105-0242; MTMT: 10004969)

2025-ben ünnepelte a Magyar Tudományos Akadémia megalakulásának 200. évfordulóját. Az egykoron Magyar Tudós Társaság néven létrejött nemzeti intézmény bicentenáriumi köszöntésére sokan és sokféleképp vállalkoztak: kiadványok, kisfilmek, emlékülések, konferenciák…

A Magyar Hadtudományi Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztály Hadtudományi Bizottsága sem akart kimaradni a köszöntők sorából, és azt egy míves kötettel tette meg, amely *A Magyar Tudományos Akadémia katonai tagjai* címet viseli, szerkesztői Hausner Gábor és Padányi József voltak.

A Zrínyi Kiadó által közreadott munka mindösszesen huszonhat egykori katonatiszt portréját adja át az olvasóknak a magyar hadtörténész társadalom olyan ismert személyeinek jóvoltából, mint Ács Tibor, Balla Tibor, Csikány Tamás, Hausner Gábor, Hermann Róbert, Horváth Miklós és Padányi József. A hét szerző közül hatan a Magyar Honvédség tényleges, illetve nyugállományú főtisztjei, illetve tábornokai, és mindössze egy fő „civil”. (A hat katona közül a már említett Ács Tibor nyugállományú ezredes sajnos nincs az élők sorában.)

A szerkesztők – akiknek a döntését a kötet szerzői tudomásul vették –, azt tartották helyesnek, hogy csak olyan, a Magyar Tudós Társaság, illetve a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé került katonákról készüljenek el a kis életrajzok, akik legalább tíz esztendeig ténylegesen szolgáltak a haderőben, lett légyen az a császári-királyi – később császári és királyi – hadsereg vagy a Magyar Királyi Honvédség.

Alapos, közérthető formában, jól kiválasztott illusztrációkkal színesített szövegek készültek el. Ismert – és a nagyközönség előtt kevésbé ismert – egykori tábornokok, törzs-, illetve főtisztek életútjai elevenednek meg a könyv oldalain. A szerkesztők és a szerzők arra is figyeltek, hogy az életutak esetében minden személy tudományos teljesítményéről is szóljanak, azaz közreadják a tudóssá (is) vált katonák által írott művek listáját.

A jegyzetekkel, irodalom- és forrásjegyzékkel jól alátámasztott szövegek számos érdekességet is az olvasó elé tárnak. Megtudhatjuk, hogy a kötetben szereplők közül számosan nem a hadtörténelem/hadtudomány területén nyújtottak kiemelkedőt, hanem más tudományterületeken. Igaz, ezen személyek között akadtak olyanok is, akiknek a tudományos munkája és a katonai hivatás, adott esetben a fegyver- vagy csapatnem között, azért érzékelhető az összefüggés.

Különösen érdekes és figyelemre méltó, hogy a szerzők/szerkesztők az egyes személyeket bemutató írásokban utaltak arra is, hogy miként is emlékszik az utókor a néhai katonára. Így publicitást kapnak emléktáblák, emlékplakettek, rendben tartott sírok, a bemutatott személyekről elnevezett díjak (például Tanárky Sándor-díj) és klubok, az ott folyó szakmai-tudományos munka (Kiss Károly Hadtudományi Klub).

A kötetből az életutak felvázolása mellett megismerhetjük azt a folyamatot is, ami az 1960-as évektől indult el annak érdekében, hogy a hadtudomány ismét akadémiai rangra emelkedjék. Az ezért sokat tevők neve is természetesen megjelenik az áttekintésekben, ahogy az is, hogy a korábbi években hányan szerezték meg a hadtudomány kandidátusa, illetve a hadtudomány doktora tudományos fokozatot, illetve a minősítési rendszer átalakítása után a Magyar Tudományos Akadémia doktora (DSc) tudományos címet.

A Magyar Tudományos Akadémiának – sajnálatos módon – M. Szabó Miklós nyugállományú altábornagy elhunyta óta (2021) nincs katona tagja, de ahogy mondani szokták: ami késik, nem múlik.

A Magyar Hadtudományi Társaság és a Magyar Hadtörténészek Nemzeti Bizottságának van számos olyan katona tagja, aki bekerülhet a Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába, s méltó utóda lehet egykori eleinek. A nagy elődök közül nyugodt szívvel – és a hadtörténészek iránti némi elfogultsággal – említhetem Rónai Horváth Jenőt, Pilch Jenőt, Markó Árpádot, Gyalókay Jenőt, de felsorolhatnám a többi, szám szerint huszonhárom egykori katona akadémikus nevét is.

Érdemes és fontos megismerni az életutakat, hiszen a rövid portrék arra ösztönözhetik az olvasót, hogy részletesebben is megismerkedjen az egykori tudós katonák/katona tudósok munkásságával. Ami fontos feladat, elvégre a tudás mindannyiunkat előbbre visz!

A Magyar Tudományos Akadémia Katona tagjai
Szerkesztette: Hausner Gábor és Padányi József
Zrínyi Kiadó, Budapest, 2026, 343 oldal